

CAPUT XIII

Solvuntur, aut soluta demonstrantur argumenta Illyrici.

Etsi ex iis quæ hactenus dicta sunt profli-gata videtur omnis controversia, et argu-menta omnia, quæ ab adversario adfereban-tur, dissoluta, qui tamen Illyricus in ipso primo capite sexdecim objectiones, quasi to-tidem cohortes, aut legiones produxit in aciem, quas non eodem ordine, sed prout se obtulit occasio, variis in locis confecimus, operæ pretium visum est, hoc loco singulas iterum inspicere, et vel locum annotare ubi solutæ sunt, vel breviter refellere, si qua forte adhuc restat, quæ caput attollere vi-deatur. Ita igitur ille præfatur. Quod non si facta per Papas imperii translatio a Græcis ad Germanos, probatur sequentibus argu-mentis.

« Primo, qui id asserunt, probantque duo summi viri, idque non temere, suove arbi-trio, sed ex vetustis historiis, nemque Nico-laus Cusanus Cardinalis, et Henricus Kal-theisen, Archiepiscopus Nidrosiensis, et Pa-pæ domesticus, qui ante centum annos mor-tui sunt, quorum testimonia in fine adji-ciam ». Non opinor duos istos tuos milites tam esse temerarios, ut audacter stare ve-lint in acie adversus nostros circiter quin-quaginta, partim historicos, partim etiam Summos Principes et Pontifices. Sed quid si demonstrare potuero, ne istos quidem, Illyricæ, tibi favere?

Nicolaus Cusanus, vir aliqui doctus et pius, injuria temporum, tanta librorum ve-terum penuria laboravit, ut aperte dicat lib. III. Concordantiæ Catholicæ cap. 3. quem solum locum Illyricus citavit, in nullis historiis se reperisse Carolum Magnum ve-rum imperatorem fuisse. Proinde contendit Germanorum imperium in Othone I. ita cœ-pisse, ut nullus prædecessorum ejus inde usque ad Carolum Magnum imperator fue-rit. Placetne, tibi Illyricæ, ut auctore Cu-sano, negemus etiam nos, Carolum, Ludo-vicum, Lotharium, et cæteros tam multos imperatores fuisse? Deinde nullum omnino historicum, neque priscum, neque recentem Cusanus nominatim citat, excepto Luith-prando Ticinensi. Quid igitur tibi volebas cum diceres, Cusanum non temere, suove arbitrio, sed ex vetustis historiis sententiam suam munire? Adhæc tuus ille Cusanus tota

illa disputatione sua nihil molitur aliud, nisi imperium non esse translatum a Græcis ad Francos Adriani vel Stephani Romano-rum Pontificum auctoritate. Nam de Leo-ne III, cui omnes historici veteres transla-tionem hanc imperii tribuunt, nihil omnino Cusanus dixit, ac Leonem III, nec nominavit quidem. Quæ igitur est hac nova dialectica: Adrianus et Stephanus Carolum Magnum, Patricium Romanorum, non imperatorem et augustum appellarunt, nemo igitur postea Rom. Pontifex eundem Carolum imperato-rum fecit?

Sed annotabo alium etiam insignem la-psum Cusani, ut Illyricus discat in aliis rebus magis, quam in historiis, fidem habendam esse Cusano. Scribit igitur Cusanus loco notato, in generali Concilio, Basileensi I, anno 1061. Cadolum Parmensem a legatis Romanis, communi omnium consilio ele-ctum Papam, Anselmum vero Lucensem a certis Romanis et Normannis item electum cathedram occupasse. At unde ista Cusa-nus hauserit, ipse viderit. Constat enim ex Lamberto Schaphnaburgensi, qui tum vi-vebat; Cadolum Parmensem non in Concilio generali, neque anno 1061. neque a legatis Romanis, sed ab imperatore Henrico puero, et aliquot principibus intrusum in Sedem Apostolicam anno 1063. contra vero Ansel-mum, qui in Pontificatu Alexander II, ap-pellatus est, Romæ communi consensu Ro-manorum electum, ac deinceps ab omni Ecclesia, et ab ipso etiam imperatore Hen-rico, qui Cadolum elegerat, verum Christi Vicarium habitum. Nec dissentiant ab hi-storia Germanica Lamberti, Chronica Ma-riani Scoti (qui etiam tunc vivebat) Othonis Frisingensis, Sigeberti, Martini Poloni, et aliorum. Atque hactenus de Cusano. De Henrico Kaltheisen nihil est, quod dicam. Nam ipse etiam Illyricus cum advertisset nihil in eo esse præsidii, nullum ejus testi-monium protulit. Pergamus ad cætera.

« Secunda, inquit, ratio sit, quia Papæ, testantibus id ipsorum propriis juribus, non sunt a Deo constituti domini, etc. ». Vide solutionem cap. præced. ubi totam hanc Il-lyrici argumentationem excussimus.

Tertio, quia ipsemet Carolus jure, ac vi belli occupavit Occidentale imperium ». Vide solutionem cap. 7.

Quarto, quia alii historici id factum se-natui, populoque Romano tribuunt, non Pa-pæ ». Vide solutionem c. 10.

« Quinto, quia eam dignitatem habuit Ca-rolus multiplici jure a suis majoribus, jure gladii, et insuper ex concessione Constanti-nopolitanorum imperatorum ». Vide solu-tionem cap. 7. et 10.

« Sexto, quia incertissimæ narrationes, illius translationis tam vanitatis redarguunt. Respondeo omnes probatos historicos summa consensione translationem factam litteris mandasse a Leone III, anno 801. inchoante, ipso die Natalis Domini in Basilica S. Petri. Testimonia supra scripta sunt in cap. 3. Nam Joannem Andream Vincentium Gallum Antonium Rosellum, et Glossam Decreta-lium, quos auctores inter se dissidentes Il-lyricus citat, nihil moramur, quod illi et po-steriores sint, et in historiis parum omnino versati.

« Septimo, quia evidens indicium falsi-tatis istius translationis illud quoque est, quod Gratianus, qui diligentissime talia congressit, nullam istius translationis imperii mentionem facit, cum alioqui ambitiose om-nia Pontificum decora ostendet, immo am-plificet, et si quid in imperatores beneficii contulerint, prædicet ». Respondeo, Grati-anum decreta et canones, tum ex Pontificum epistolis et Conciliorum definitionibus, tum ex libris sanctorum Patrum satis diligenter collegisse; de rebus gestis Pontificum et imperatorum non laborasse. Quare nemini mirum videri debere, cum de translatione imperii nullum sit factum decretum, sed res tantum publice gesta, si de ea re Gratianus mentionem non fecerit. Porro Gratianum ambitiose ostentare, atque amplificare om-nia Pontificum decora, tam est a veritate alienum, quam quod maxime. Sed non miror Illyricum tam libere mentiri de Gra-tianos. Quoniam enim jam dudum apud Luthe-ranum Gratianus publico igni exustus fuit, existimavit Illyricus, saltem apud suos menda-cia esse in tuto: quippe quæ codicibus jam sublatis detegi non possent.

« Octavo, cognatum huic est, quod Leo VIII, in restitutione, aut recognitione privi-legiorum Othoni I facta, cum confessionis, aut potius concessionis Adriani II, qua se cum populo Romano Carolo subjecerat, mentionem honorificam faciat, nihil prorsus, ne verbulo quidem unico, de translatione imperii dicit, cum multo profecto justius hujus tantæ rei meminisse debuisset. Quærit enim in veteribus actis fundamentum hujus suæ novæ concessionis, aut largitionis, quod

centuplo justius potuisset in illa tam glo-riosa imperii translatione, si qua a Leone facta fuisset, ut isti flagunt, quam in Adriani sola patritiatus confessione. Quare cum in illa tam seria, solemnique actione inter Leonem VIII, aut potius totam ejus Synodum, et Othonem I nulla prorsus men-tio fiat istius translationis, merum profecto figmentum esse liquido patet. Hæc profecto evidentissima demonstratio est ».

Multa sunt hoc loco Illyrici ornamenta numeranda, atque admiranda. Primum in-signis memoria, aut historiæ peritia, cum Adriano II tribuat, quod annis plus octogin-ta ante Adriani II Pontificatum gestum esse constat. Deinde non vulgare studium veri-tatis; cum scribat Adriani confessionem ex-stare, qua se cum populo Romano Carolo Magno subjecerit; et ea confessio tamen nusquam exstet. Nam apud Gratianum can. Adrianus, et can. In Synodo dist. 63. ad quæ loca Illyricus respexit, legimus quidem concessum ab Adriano Carolo regi jus eli-gendi Romanum Pontificem: at jus impe-randi Pontifici, eumve judicandi, quod vere ac proprie ad subjectionem Pontificis pertinuisset, concessum non legimus. Non est autem idem, jus eligendi Pontificem et jus Pontifici imperandi, alioqui etiam Cardi-nales Pontifici imperarent, et Canonici Episcopo, et populus regi, et Principes im-peratori; quod Pontifices a Cardinalibus, Episcopi a Canonicis, reges a populis, et imperatores a principibus eligantur. Tertio cernimus in Illyrico egregiam juris cogni-tionem, qui id in jure perspicere potuit, quod ibi numquam fuit. Nam Leo VIII (ut ex. can. in Synodo, jam citato, intelligi potest) renovare voluit majorum suorum decretum de electione Pontificum, atque id Othoni I concedere, quod illi Carolo Magno concesserant, videlicet, ut jus esset impera-tori nominandi tum ipsum Romanum Pon-tificem, tum etiam Episcopos cæteros. Quo-niam autem Carolo Magno Leo III, nihil ejusmodi dederat, sed Adrianus I, cum Episcopis sui temporis id fecerat, propterea Leo VIII exemplum sequi se dixit Adriani, in ea concessione; Leonis autem III non me-minit, quod ejus mentio ad rem non perti-neret. Quod si in eo decreto Leo VIII, men-tionem fecit patritiatus, quem Adrianus Ca-rolus eodem tempore tribuit, id ea de causa fecit, quia simul, et jure electionum, et pa-tritiis dignitate Adrianus Carolum ornaverat,

Noluit enim ea separare, quæ conjuncta erant, tametsi ad rem suam, aut solum, aut certe potissimum pertineret concessio juris Pontificis eligendi. Agnoscimus postremo novam in Illyrico formam demonstrationum, cum hæc sit (illo auctore) evidentissima demonstratio: Leo VIII, in suo quodam decreto non dicit: Imperium translatum ad Francos, sive Germanos Romani Pontificis auctoritate: igitur merum figmentum esse liquet quidquid historici tradunt de illa translatione. Egregie omnino quasi continuo debeat esse falsum quidquid Leo VIII non dixit.

« Nono, quia multi id factum adscribunt senatui, populoque Romano; alii ipsi Carolo, qui sibi id ultro sumpserit suo arbitrio ac jure, etc. ». Sed hæc est mera repetitio tertii et quarti argumenti.

« Decimo, quid impudentius, aut vanius fingi potest, quam Papam, aut plebem Romanam, potuisse, vel etiam ausos esse transferre, aut donare cuiquam supra se imperium, qui jamdudum amissa libertate, jurata mancipia imperatorum erant. Ipsimet Carolo jam amplius viginti annis antea sub Adriano omnem potestatem imperatorum Constantinopolitanorum in Romam Italiam, et Papas ipsos (quam ipse alioqui armis acquisierat) Pontifex, ac Romani, integraque Synodus, adhibitis etiam juramentis, et anathematibus consenserant, ejusque sese subditos, et veluti mancipia recognoverant, aut confessi fuerant ut id ipsum proprium eorum jus, dist. 63. et omnes historie testantur ». Diximus de hac re satis multa in secundo capite: verumtamen nihil oberit hic adscribere quidquid habetur apud Gratianum dist. 63. ut Illyrici mendacia eo teste delegantur, quem ipse pro se protulit. Sic igitur loquitur Gratianus. Adrianus Papa Romam venire Carolum regem ad defendendas res Ecclesie postulavit. Carolus vero Romam veniens, Papam obsedit; ibique relicto exercitu, in sancta Resurrectione ab Adriano Papa honorifice susceptus est, post sanctam Resurrectionem reversus Papam, cepit Desiderium regem. Deinde Romam reversus, constituit ibi Synodum cum Adriano Papa in Patriarchatu Lateranensi, in Ecclesia S. Salvatoris: quæ Synodus celebrata est a 153. Episcopis, Religiosis, et Abbatibus. Adrianus autem Papa cum universa Synodo tradiderunt Carolo jus et potestatem eligendi Pontificem, et ordinandi Apostolicam Sedem: dignitatem quo-

que patriatus ei concesserunt, insuper Archiepiscopos et Episcopos per singulas provincias ab eo investituram accipere definivit, ut, nisi a rege laudetur, et investiat Episcopus, a nemine consecratur, et quicumque contra hoc decretum ageret, anathematis vinculo eum innodavit: et nisi resipisceret, bona ejus publicari præcepit. Hæc Gratianus, quæ ad verbum reperiuntur etiam apud Sigebertum in Chronico anno 773. Cæteri autem historici veteres Rhegino, Ado, Otho Frisingensis, Lambertus Schaphnaburgensis, Marianus Scotus, et Abbas Urspergensis in Chronicis ejusdem anni, et sequentium, nihil omnino hac de re scripserunt.

Dicat igitur nobis Illyricus, ubi sit in verbis Gratiani et historicorum, datam esse Carolo ab Adriano omnem potestatem imperatoris Constantinopolitani; item datum esse Carolo imperium in Romanos Pontifices; item adhibitum jusjurandum quo Papa subiceretur regi; item agnovisse et confessos esse Pontifices se Carolo esse mancipia. Nihil certe horum legitur nec in Gratiano, nec in ullo scriptore; proinde necesse est Illyrici esse mendacia.

Deinde quo pacto non secum ipse pugnasset Adrianus, si se regis mancipium agnovisset, et tamen eidem dignitatem patriatus, et jus eligendi Pontifices concessisset? Nisi forte illius temporis mancipia ea prædita auctoritate erant, ut etiam patrios facere, et reges ipsos novis dignitatibus augere possent. Quid quod Rhegino in Chronico anni 787. scribit, Carolum regem et patrium subditum se Adriani Pontificis agnovisse? Rex autem, inquit Rhegino, ad postulata respondit, se per multa tempora quæsisvisse, sed minime obtinere potuisse: ne tamen inobediens videretur esse monitis Apostolicis, asseruit se in ejusdem Papæ præsentia, cum ejusdem missis pacem velle firmare.

« Undecimo: Testantur quoque omnes historici, etiam ii, qui Papis sunt addictissimi, Leonem Papam, mox ut electus fuit in Papam, misisse ad Carolum Magnum legationem una cum clavibus sancti Petri, quod est Papale insigne, et vexillis Urbis Romæ cum aquilis: petiisseque juxta Synodum Adriani confirmationem sui, et ut aliquis mitteretur, qui Romanos Carolo denuo juramento adstringeret, quod fuit extremæ subjectionis indicium. Quare etiam paulo post orto dissidio inter Papam et Romanos, tum ipse Papa ad Cæsarem ut suum superiorem

confugit, tum et Romani eodem suos accusatores miserunt, ut sic utrique sint testati eum esse suum legitimum judicem, ac dominum. Quam fœda ergo tandem est ista vanitas, quod Papistæ fingunt illos servos, aut mancipia Caroli imperium Romanum in Carolum transtulisse, eumque sibi ut vassallum quemdam dato feudo obligasse, ut nunc arctissimis juramentis Cæsares sibi obstringunt, et etiam ad turpissima pedum oscula adigunt ». Non satis scio quid in hac objectione magis admirer, imperitiam, an impudentiam. Claves S. Petri a Leone ad Carolum missas, doctus Illyricus Papale insigne interpretatur, quasi Pontifex Leo Pontificatum suum Carolo Magno, vel dono dederit, vel certe subjecerit. At claves illæ nihil erant aliud, nisi thecæ quædam pretiosæ, quibus reliquiarum fragmenta servabantur. Solebant enim Pontifices, cum summo aliquem munere efficere voluissent, rasuram catenarum S. Petri, aut aliquid aliud generis ejusdem, clavicula aurea, vel argentea inclusum mittere. Audi S. Gregorium in epist. 23. libri vi. ad Theodistum et Andream: Præterea, inquit, benedictionem S. Petri Apostoli, clavem a sacratissimo ejus corpore transmissi. Et in epist. 126. libri vii. ad Recharedum regem Visigothorum; Clavem, inquit, parvulam a sacratissimo B. Petri Apostoli corpore pro ejus benedictione transmissimus, in qua inest ferrum de catenis ejus inclusum; ut quod colulum illius ad martyrium ligaverat, vestrum ab omnibus peccatis solvat. Crucem quoque dedi latori præsentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ Crucis inest, et capilli B. Joannis Baptistæ: ex qua semper solatium nostri Salvatoris, per intercessionem præcursoris ejus, habeatis. Talem igitur clavem non insigne Papale, sed religiosum munus Christianissimo principi Summus Pontifex misit. Nam ideo Rhegino in Chronico anni 796, Ado Viennensis in Chronico sexta ætate et Abbas Urspergensis, item in Chronico ejusdem anni, has ipsas claves, confessionis S. Petri, id est, sepulcri, claves appellant, et pro munere missas a Leone ad Carolum scribunt. Qui etiam auctores in Chronico anni 800. simile quoddam donum ab Episcopo Hierosolymæ ad eundem Carolum transmissum, his verbis tradunt: « Eadem die Zacharias pater cum duobus monachis, uno de monte Oliveti, altero de Bethlehem, Romam venit, quos Episcopus Hierosolymorum ad regem direxit, qui benedictionis causa cla-

ves sepulcri Domini, ac loci Calvarie, claves etiam civitatis cum vexillo detulerunt ». Hæc illi. Nec sane dubitari ulla ratione potest, quin fuerint omnia illa religiosa munuscula, non insignia dignitatum. Quare Paulus Æmilius in vita Caroli, pia magis quam magnifica munera esse dixit.

Quod secundo loco addit Illyricus, postulasse Leonem, ut a Carolo mitterentur, qui Romanos eidem Carolo juramento adstringerent, jam supra discussum est in primo capite, ubi ex ipso Illyrico demonstravimus, Leonem a Carolo postulasse, qui Romanos jurejurando adstringeret, non Carolo, sed Leoni; et sane ratio erat magna, cur novo Pontifici Leoni novum sacramentum populus præstaret; cur autem Carolo præstaret, nulla erat. Quæ cum ita sint, evanuit (credo) illud jam extremæ subjectionis indicium, quod ex missis clavibus, et legatis postulatis, qui ad jurandum Romanos adigerent, Illyricus fabricaverat.

« At », inquit, « dissidio inter Papam et Romanos exorto, utrique Carolum dominum, ac judicem appellarunt ». Nusquam ista nomina legi, judicis, et domini. Res autem gesta narratur ab Othone Frisingensi lib. v. c. 30. his verbis.

« Anno ab Incarnatione Domini 799. Leo Papa, qui Adriano successerat, in Litaniam majore a Romanis flagitiosissime, ita ut oculi ejus eruti viderentur, tractatur: qui ad regem Carolum veniens, eventum rerum deplorat. Igitur Carolus victoriosissimus, qui jam subjugatis sibi Baiocariis, Aquitanis, Saxonibus, Danis, Nortmannis Britannis, Pannoniis, multisque aliis provinciis, regnum Francorum plurimum dilataverat, dignus qui altius proveheretur, Papam ulturus ad urbem tendebat, cui pridie quam Urbem intraret, Leo ad duodecimum lapidem occurrit, eumque honorifice suscepit. Mane facto, Urbem ingressus, a Pontifice ac cuncto populo susceptus, in Ecclesiam B. Petri traducitur. Post, septem diebus transactis, rex concione facta, causam adventus sui exponit. Leo quoque, cui æmuli sui magnum crimen imposuerant, nemine cogente, ex bona conscientia de objecto crimine coram omnibus supra sacrosancta Evangelia se purgavit ». Hæc ille. Ex qua narratione discimus, Carolum Romam venisse, non ut Pontificem judicaret, sed ut injuriam illi factam ulcisceretur; et Leonem Pontificem non ab aliquo judicatum, sed a se ipso, nemine cogente,

jurejurando purgatum. Nec dissentiunt historici cæteri. Sed Rhegino, atque Abbas illud etiam addunt, Pontificem ad Carolum venientem summo cum honore ab eodem Carolo susceptum; quod utrum vilissimis mancipiis satis conveniat (quales fuisse eo tempore Summos Pontifices mentitur Illyricus) Illyricus ipse iudex esto.

Jam vero quod in postremis verbis Illyricus habet, adigi nunc a Pontificibus imperatores ad jusjurandum, et oscula pedum, Otho Magnus, et Fridericus I. (ut alios prætermittam) nobis etiam tacentibus satis refellunt. Siquidem ille Joanni XII Pontifici jurisjurandi sacramentum, antequam Urbem ingrederetur, a nemine coactus, nisi ab ipso jure et æquitate, præstitit; Quod exstat adhuc apud Gratianum can. Tibi Domino Joanni, dist. 63. Iste autem (ut capite superiore ex Krantzio et Radevico demonstravimus) Adrianum IV, humi prostratus sponte sua veneratus est, et Victori IV, quem ipse Pontificem in schismate quodammodo fecerat, nemine cogente pedes osculari coram universa Ecclesia non erubuit. Sed de hac objectione satis multa dicta sunt. Pergamus ad cæteras.

« Duodecimo, ipsa vox translatio eos evidentiissime mendacii redarguit, nam si translulerunt imperium a Græcis ad Francos, sequitur Græcos esse plane privatos imperiali dignitate ». Et infra: « Decretalis, Solitæ, clare Constantinopolitanum regem vocat imperatorem Romanorum ». At hæc obiectio nulla est. Non enim imperium universum, sed Occidentale solum translatum esse dicimus a Græcis ad Francos. Græci siquidem cum Gothos. Belisario et Narsete ducibus, Italia exegissent, Occidentale imperium Orientali iterum adjunxerunt; postea vero, quam a Leone Pontifice Carolus Magnus Occidentalis imperii jure donatus est, Græcus imperator Occidentali imperio caruit, Orientale retinuit. Atque ex eo tempore Augusti duo pari potestate Romanum imperium tenuerunt.

« Decimo tertio, quacumque omnino parte, aut quasi lacinia quis istam narrationem translationis imperii apprehendit, mox liquido animadvertit esse vanissimum mendacium. Fingunt enim illi Carolum ignorasse Papæ consilium etc ».

Ista vero est nova forma syllogismi. Constat enim tota argumentatio ex tribus manifestissimis, crassissimisque mendaciis, quæ

sunt a nobis supra cap. 2. notata et refutata. Vide igitur cap. 2. Mendacia 15. et 16.

« Decimo quinto (nam decimum quartum præ festinatione Illyrico excidisse videtur, nisi forte sit error in numeris) Quis, inquit, dubitat, si Papa, ac Romani sponte, suoque arbitrio imperium a Græcis in Francos transferre tunc potuissent, voluissentque, eos certis firmisque pactionibus, ac conditionibus cum Carolo acturos fuisse, quibus tum sibi, tum etiam aliis regionibus, et hominibus cavissent de certa quadam libertate etc. » An tu ridiculus non es Illyrice, cum pactum de libertate retinenda commemoras, ubi de imperatore ac domino constituendo agitur? Quibus enim, quæso, iste Cæsar imperabit, si omnes homines, ac regiones, quæ ad illius imperium pertinent, sibi diligenter de libertate conservanda caveant? Sed nimirum magistrum tuum secutus es Lutherum, qui in lib. de votis monasticis jubet monachos futuros hac forma verborum uti, cum Deo sua vota nuncupant: Voveo paupertatem, castitatem, et obedientiam usque ad mortem libere, ita ut mutare possim quando volo, nec unquam ea vota teneare observare. Audi igitur, Illyrice. Si pacta nulla inter Leonem et Carolum intercessissent, mirum videri certe non deberet: dabatur enim imperium virtutibus Caroli, dabatur meritis ejus, nec non patris et avi, quæ multa et magna in Ecclesiam Romanam exstabant. Verumtamen accesserunt etiam pacta, non quidem, ut tu dicis, de libertate gentium et populorum conservanda, sed de Ecclesia universa ac potissimum de Apostolica Sede perpetuo defendenda. Est enim imperator Romanus (ut jura passim loquuntur) proprius Ecclesiæ Catholicæ, atque præcipuus advocatus. Porro continetur hoc pactum tum in eo sacramento, quod reges Romanorum Pontifici Romano præstare solent cum ad coronam accipiendam veniunt: tum etiam in ipsa voce translationis Imperii; idecirco enim non novum Imperium erectum, sed antiquum translatum ad Germanos dicitur, ut meminerint Germani imperatores, non modo jus et potestatem imperandi, sed etiam curam et sollicitudinem Ecclesiæ tuendæ, Constantini, Theodosii, Martiani, Justinii, Tiberii, aliorumque veterum ac piorum Cæsarum ad se translata, quæ etiam causa est, ut aliquando Romani Pontifices certos imperatores et Ecclesiæ communionem, et imperii dignitatem privarint; quod videlicet adversus inita et jurata pacta,

non se illi advocatos, sed hostes Ecclesiæ præstitissent. Sed de his satis.

« Decimo sexto, verum », inquit, « ut hisce quoque argumentationibus, sententiæque finem imponamus, hoc unum quæro a Pontificiis seductoribus: cum constet Carolum amplius viginti annis ante illam Leoninam (pene dixissem vulpinam) Papæ coronationem totum Occidentale imperium occupasse et tenuisse, hoc, inquam, quæro, num jure occupavit, et tenuit, fuitque legitimus ejus monarchiæ possessor? Injuste eum occupasse, ac tenuisse, non audebunt (credo) dicere. Si vero juste occupavit, ac tenuit totum Occidentale imperium tot annis ante Papatum Leonis, quomodo potuit Leo imperium Romanum in eum transtulisse, aut quid tandem ei adjecit? » Sed hæc obiectio soluta est in sexto capite, ubi ostendimus, Carolum Magnum ante Leonis III Pontificatum, justo bello occupasse, ac tenuisse non quidem universum (ut Illyricus dicit) Occidentis imperium (nec enim Hispaniam, Africam, Illyricum, Britanniam, Apuliam, Calabriam, Siciliam, aliasque nonnullas Occidentalis imperii provincias eo tempore Carolus occupaverat) sed magnam tamen ejus partem, id est, Galliam, Germaniam, Pannoniam, atque Italiæ partem quamdam. Cæterum ea ipsa loca non jure Cæsaris, sed

partim jure regio, partim jure patritio Carolum possedisse. Id igitur imperii translatio effecit, ut Carolus Magnus illa ipsa, quæ jam habebat, non tantum ut rex; aut patritius, sed ut verus imperator et augustus retineret: utque jus haberet ad alias item provincias quas Occidentalis imperii fuisse, atque injuria ab aliis occupatas esse constaret: ut denique nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cæsarum uteretur, atque eo nomine omnes alios reges, ac principes, tum ipse, tum ejus successores, ac posteri anteirent, etiamsi aliquando contingeret, ut essent alii Christiani reges, ipso Cæsare longe potentiores. Ac ne id parum fortasse Illyrico videatur, revocet ad memoriam quæ de Zenone et Theodorico ipse scripsit. Non modo enim affirmavit, sed etiam multis testibus asserere conatus est, Theodoricum Gothum, Zenonis imperatoris beneficio, Occidentale imperium accepisse, cui si nunc objiciamus, Theodoricum ne uno quidem milite, aut obolo a Zenone adjutum, sua tantum, ac suorum virtute, multis exantlatis laboribus, multoque sanguine effuso Italiæ possessionem adeptum nihil aliud inveniet quod respondeat, nisi ideo vere Theodoricum a Zenone imperium (vel regnum potius Italiæ) accepisse, quod ab eo, jus, titulum, dignitatem, ac potestatem regiam accepisset.